

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

Actualisatie

KERNDOELEN & EXAMENPROGRAMMA'S NEDERLANDS

/ Educatieve uitgeversdag SLO

/ Anke Herder, Anne van Buul

/ 17 mei 2023

1

Inhoud

1. Uitdagingen voor het leergebied/vak Nederlands
2. Karakteristiek en raamwerk
3. Kenmerken van de nieuwe kerndoelen
4. Bespreking conceptkerndoel
5. Afronding

2 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

2

Uitdagingen voor Nederlands

3 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

3

Startnotities

Herder, Jansen, Van Silfhout, 2021

Pleumeekers & Prenger, 2022

4 / Actualisatie Nederlands

actualisatie kerndoelen actualisatie examenprogramma's

4

Maatschappelijke uitdagingen

5 / Actualisatie Nederlands

5

Maatschappelijke uitdagingen

Opleidingsniveau ouders hangt sterk samen met beheersing referentieniveaus

bo	15/2F
Hoogst behaalde opleidingsniveau ouders (referentiegroep: hbo / associate degree)	
• maximaal mbo-2	-
• mbo-3 of mbo-4	-
• wo of hbo-master	+
Huishoudinkomen (referentiegroep: modaal tot tweemaal modaal)	
• beneden modaal	-
• tweemaal modaal of hoger	+
Migratieachtergrond (referentiegroep: geen migratieachtergrond)	
• 1e generatie niet-westers	+
• westers	+
Meisjes (referentiegroep: jongens)	-
Eenoudergezin (referentiegroep: tweoudergezin)	-
Schoolweging	-

6 / Actualisatie Nederlands

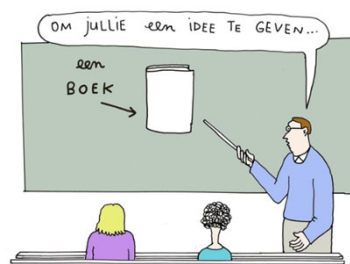
actualisatie kerndoelen

actualisatie examenprogramma's

6

Maatschappelijke uitdagingen

- / Kansengelijkheid
- / Risico op laaggeletterdheid
- / Digitale geletterdheid
- / Meertaligheid

7 / Actualisatie Nederlands

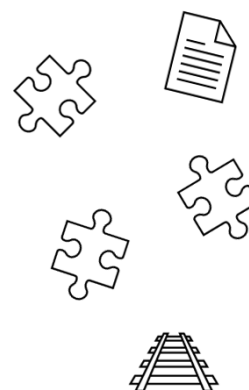
actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

7

Curriculaire uitdagingen

- / Verkaveling van het leergebied/ vak
- / Balans en evenwicht m.b.t. inhouden
- / Verarmd tekstaanbod
- / Onvoldoende houvast fictie en literatuur
- / Ontbreken doorlopende leerlijnen
- / Wijze van toetsing en examinering
- / Samenhang met andere vakken

8 / Actualisatie Nederlands

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

8

Wat willen we bereiken?

- // **Betekenisvol** en **samenhangend** onderwijs voor alle leerlingen
- // Een betere balans tussen de taaldomeinen en functies van taal
- // Meer aandacht voor taal en cultuur
- // Ruimte en aandacht voor meertaligheid, taalexpressie, ...
- // Aanbod van rijke teksten (zakelijk en literair)
- // Bevorderen van diep begrip en kritische houding
- // Doorlopende leerlijn po-onderbouw vo-bovenbouw vo

Karakteristiek en raamwerk

Tussenproducten

Tussen- producten a j t · a j f l a t v n Nederlands

/ Karakteristiek

- / Kenmerken en positie leergebied/vak

/ Raamwerk

- / Schetsmatige indeling van de inhoud van het leergebied in domeinen en indien nodig in subdomeinen
- / Eenduidig voor alle schoolsoorten en leerwegen (vo)

/ Kerndoelen en -eindtermen

- / Heldere formulering met vaste opbouw
- / Aanbod (po), beheersing, ervaring

/ Examenprogramma

(alleen voortgezet onderwijs)

11 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

11

Karakteristiek kerndoelen

/ Kenmerken van het leergebied

- / Taalcompetente burgers in een geletterde maatschappij
- / Kennis, vaardigheden en houdingen m.b.t. communicatie, taal en literatuur
- / Talige identiteit en talige diversiteit

/ Samenhang binnen het leergebied

- / Doelgericht te communiceren in betekenisvolle gebruikssituaties
- / Spiraalvormige, samenhangende ontwikkeling

/ Samenhang tussen leergebieden

- / Taal als middel om te leren
- / Inhoud andere leergebieden om taalcompetentie te ontwikkelen
- / Duurzame kennis- en taalontwikkeling

12 / Actualisatie Nederlands

actualisatie
kerndoelen

12

Raamwerk kerndoelen

Domein A Communicatie	Domein B Taal	Domein C Literatuur
A1 Taalvaardigheid	B1 Taal als systeem	C1 Literatuur als systeem
A2 Interactie	B2 Taal en individu & maatschappij	C2 Literatuur en individu & maatschappij

A Communicatie

A1. Taalvaardigheid

- / Samenhang tussen de taalvaardigheden
 - / lezen, luisteren en kijken in één kerndoel
 - / produceren: schriftelijk én mondeling
 - / informatie verwerken tot een nieuwe tekst

A2. Interactie

- / Meer ruimte voor gesprekken in het onderwijs
 - / gespreksregels
 - / exploratieve gesprekken om samen te denken en problemen op te lossen
 - / gespreksvormen met communicatief doel

B Taal

B1. Taal als systeem

- ✓ Vorm en functie in relatie tot betekenis

B2. Taal en Individu & Maatschappij

- ✓ Eigen talig repertoire
- ✓ Taalvariëteiten

C Literatuur

C1. Literatuur als systeem

- ✓ Verteltechnieken

C2. Literatuur en Individu & Maatschappij

- ✓ Leeservaringen opdoen
- ✓ Literaire competentie

Samenhang

- / Samenhang binnen Nederlands
- / Samenhang met andere leergebieden

*Uit:
conceptkarakteristiek
Nederlands kerndoelen*

“Het leergebied Nederlands is naast een zelfstandig leergebied ook een middel om te leren. In alle leergebieden lezen, beschrijven, redeneren, formuleren, verklaren en presenteren leerlingen met een inhoudelijk doel. Een goede taalvaardigheid is hierbij een voorwaarde.”

17 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

17

Eerste reacties

- / Wat valt op?
 - / Kansen voor meer samenhang binnen het leergebied Nederlands?
 - / Kansen voor meer samenhang tussen Nederlands/ taal en andere leergebieden?
- / Wat vind je belangrijk om mee te nemen?

18 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

18

Kenmerken van de nieuwe kerndoelen

E«i£·» å ua ; ln}v| tfl» nfi|» £ffiln;

19 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

19

Opbouw

De actor (A) - Waarneembaar gedrag (handelingsww) (B) – Content (C)

Doelzin

Het gaat hierbij om:
... *Uitwerking van gedrag (B) of van content (C)*

Uitwerking

Te denken valt aan:
... *Voorbeelden*

Toelichting

Waarneembaar leerlinggedrag

Maximaal 5 bullets

Niet in wettekst

20 / Actualisatie Nederlands

actualisatie kerndoelen

20

Domain A. po

Voorbeeld

Waarneembaar leerlinggedrag

Uitwerking van gedrag

Doelzin

Uitwerking

Toelichting

Voorbeelden: doorkijkje naar de praktijk

- / De leerling uit zichzelf op een creatief talige manier.
- / Het gaat hierbij om
 - / Mondeling, schriftelijk en multimediaal op creatieve wijze verwoorden van eigen ideeën, gedachten, ervaringen, gevoelens en fantasieën;
 - / Een creatief proces doorlopen waarbij je experimenteert met taal en de visuele vorm;
 - / ...
- / Te denken valt aan ...
 - / Het combineren van verschillende talen en taalvariëteiten in een gedicht
 - / Een bewegend stop motion gedicht

21 / Actualisatie Nederlands

actualisatie kerndoelen

21

Verschijningsvormen

Hybride doelen

- / **Beheersingsdoelen** beschrijven het realiseren van leeropbrengsten, dus de kennis, vaardigheden en houdingen die leerlingen minimaal dienen te bereiken aan het eind van de bovenbouw.
- / **Ervaringsdoelen** beschrijven welke inspanningen van leerlingen worden verwacht met het oog op ervaringen en/of expressieve reacties.
- / **Aanbodsdoelen** (alleen kerndoelen) beschrijven het beoogde curriculum waar een school in haar onderwijsaanbod voor heeft te zorgen.

22 / Actualisatie Nederlands

actualisatie kerndoelen

22

Voorbeeld *aanbod*

✓ **De school zorgt voor een rijke taal- en leesomgeving met waardering voor het talige repertoire van alle leerlingen.**

✓ **Het gaat hierbij om:**

- ✓ aanleggen, onderhouden en gebruiken van een fysieke collectie met een divers aanbod van informatieve bronnen en literatuur in alle verschijningsvormen die aansluit op verschillende doelgroepen in de school;
- ✓ regelmatig creëren van leerrijke situaties en bedenken van motiverende, vakoverstijgende thematische taalactiviteiten;
- ✓ inrichten van een omgeving waarin verschillende talen gebruikt mogen worden [...]

Samenhang met andere leergebieden

✓ **Te denken valt aan:**

- ✓ Het inrichten van een mediatheek op school, al dan niet met behulp van een besorger
- ✓ Taal en literatuur zichtbaar maken in de school [...]
- ✓ Het actief hanteren van een taalbeleid met onder andere aandacht voor taal binnen de zaakvakken [...]

23

actualisatie
kerndoelen

23

Voorbeeld *beheersing*

Domein A, eindpo

✓ **De leerling voert gesprekken om via gezamenlijk redeneren tot kennisopbouw, begrip of aanpak te komen.**

✓ **Het gaat hierbij om:**

- ✓ toepassen van gespreksregels en spreekstrategieën om het gesprek constructief te laten verlopen;
- ✓ analyseren van informatie, het creëren van nieuwe ideeën of producten en het beoordelen van beslissingen of een aanpak
- ✓ verwoorden, ordenen en noteren van gedachten en verworven kennis
- ✓

Samenhang met andere kerndoelen

✓ **Te denken valt aan:**

- ✓ Het redeneren over de status van verschillende talen en taalvariëteiten. [#kerndoel B2.2]
- ✓ Het bedenken van oplossingen voor een probleem uit een leergebied of het dagelijks leven.
- ✓ Het verbinden van het vervolg van een gezamenlijk gelezen verhaal. [#kerndoel C2.2]
- ✓ Het gezamenlijk bepalen van de klassenregels. [#burgerschap]

24 Actualisatie Nederlands

actualisatie
kerndoelen

24

Bespreking conceptkerndoel

25 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

25

Uitwisseling

Bespreek in tweetallen een conceptkerndoel voor domein B (Taal).

/ Hoe kan het werken aan dit doel vorm krijgen in een taalmethode/ methode Nederlands?

26 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

26

Conceptkerndoel

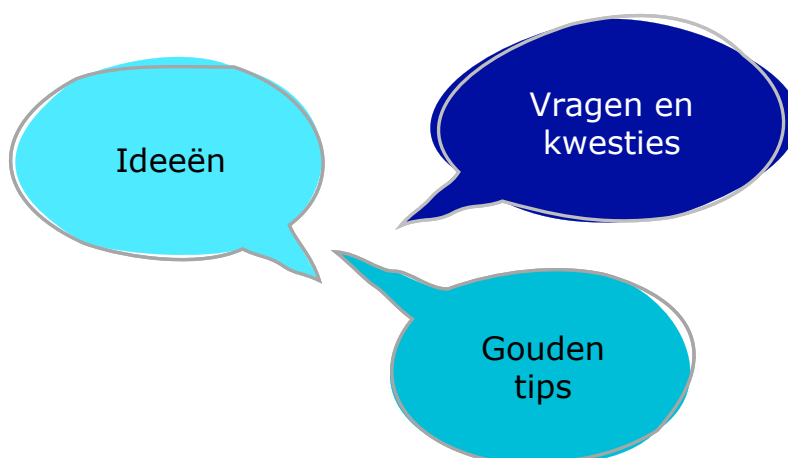
*Domain B -
onderbouw VO*

- ✓ **De leerling reflecteert op het gebruik van het taalkundige repertoire in verschillende contexten.**
- ✓ Het gaat hierbij om:
 - ✓ verdiepen van kennis over eigen en anderstalige repertoire in de volle breedte: talen en taalvariaties, gebarentaal, lichaamstaal;
 - ✓ reflecteren op het gebruik van het taalkundige repertoire passend bij doel, publiek en gebruikssituatie en het begrijpen van het effect van gemaakte keuzes;
 - ✓ inzetten van het eigen taalkundige repertoire bij het leren van het Standard Nederlands en andere talen [#modernevreemdetalen];
 - ✓ uitbeelden en versterken van de eigen voorkeur in gesproken en geschreven teksten.

27

Plenaire bespreking

Hoe kan het werken aan dit doel vorm krijgen in een taalmethode/ methode Nederlands?

28

Algemene adviezen voor uitgevers

- // Zorg voor samenhang en integratie van de domeinen (raamwerk)
De nieuwe kerndoelen geven houvast
- // Werk met rijke teksten en betekenisvolle contexten
- // Zorg voor overleg tussen uitgevers Nederlands en de andere leergebieden → aandacht voor geletterdheid in hele aanbod
- // Zorg voor overleg tussen de po- en vo-uitgevers
- // ...

29 // Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

actualisatie
kerndoelen

actualisatie
examenprogramma's

29

Afronding

30 // Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

30

Blijf op de hoogte

- / Webplatforms
 - / www.actualisatiekerndoelen.nl/nederlands
 - / www.actualisatiene.nl
- / Meld je aan voor de automatische updates
- / Tijdelijk kerndoelen:
 - / Begin juli conceptkerndoelen gereed
 - / Na de zomervakantie fase van beproeving

31 / Educatieve uitgeversdag 17 mei 2023

 actualisatie
kerndoelen

 actualisatie
examenprogramma's

31

0 a ; | "€ffi {· } }n aa ; laju† n ; v ; ifn ; t¹

Stationsplein 1
Postbus 502
3800 AM
Amersfoort

+31 033 484 08 40
actualisatieonderwijsdoelen@slo.nl
www.actualisatiekerndoelen.nl

SLO is het landelijk expertisecentrum voor het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. Samen met het onderwijsveld actualiseert SLO de kerndoelen en examenprogramma's. Wil je weten wat SLO nog meer doet? Bezoek onze website www.slo.nl.

32